

Валерій МАКАШОВ

*аспірант кафедри державного
управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ*

ПРОБЛЕМИ НА ШЛЯХУ УЧАСТІ МОЛОДІ В РОЗБУДОВІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: ПУБЛІЧНО -УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

В Україні державна молодіжна політика визнана пріоритетним напрямом діяльності держави. Забезпечення позитивної динаміки суспільних та економічних перетворень значною мірою визначається станом виховання, освіти, соціалізації покоління. Молодіжна політика має не тільки забезпечити адаптацію до існуючих умов, але й бути спрямованою на динамічні зміни в економічному, політичному, соціальному житті суспільства. Державна молодіжна політика в Україні була заснована Декларацією «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» та Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Надалі її поступово доповнювали в таких Законах: «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про освіту», «Про зайнятість населення», «Про фізичну культуру і спорт», «Про туризм». Також слід зазначити, що основні права і обов'язки молоді, як і інших громадян України, були зафіксовані в Конституції України.

Держава в особі органів публічної влади визначає через молодіжну політику можливості, статус, місце і роль підростаючого покоління у суспільстві, що змінюється, а разом з тим – стан людського потенціалу. Сучасна молода людина підготовлена до участі у державотворчих процесах. Молодій людині притаманні специфічні фізіологічні, соціально-психологічні, теоретико-пізнавальні, культурно-освітні та інші властивості, що характеризують її біосоціальне дозрівання, як здійснення самовиразу її внутрішніх сутнісних сил і соціальних якостей.

На сьогодні актуальним є питання – Що необхідно зробити у сфері молодіжної державної політики, аби забезпечити належні умови для реалізації потенційних можливостей підростаючого покоління, гармонізації відносин між суспільством і молоддю? Інтереси молоді дуже різноманітні. Сучасна молодь дуже швидко дорослішає і починає розуміти життя. Молодь XXI сторіччя – це виклик інформаційного віку. Молодь є рушійною силою, вона займається цікавими і захоплюючими справами, має власні або групові інтереси, з'явилося багато організацій, які долучають молодь корисно проводити дозвілля. Це відображає прагнення молоді самовизначитися, проте це не завжди конструктивно та їх діяльність більше шкодить,

ніж допомагає. Молодь націлена на отримання знань – головна теза для розуміння що потрібно молоді, а саме: постійний пошук, інтерес до всього, бачення під новим кутом зору поставлені завдання та життєві ситуації.

Погіршення становища молоді, ускладнення процесів її соціалізації вимагають вдосконалення політики держави щодо молодого покоління. На сучасному етапі соціального розвитку в умовах децентралізації, сприяння повноцінній інтеграції молодого покоління у соціумі – є метою одного із стратегічних напрямів діяльності держави. Дослідження різних напрямків реалізації молодіжної політики в Україні є актуальним напрямком наукових пошуків, що зумовлено демократизацією суспільства, пріоритетністю прав людини для держави, реформуванням соціальної і політичної сфер, процесами глобалізації та європейської інтеграції. Дослідження також може бути обумовлено низкою різних факторів. По-перше, в умовах модернізації та соціально-політичної трансформації суспільства в сучасній Україні виникає об'єктивна необхідність розробки і випробування науково обґрунтованої політики в усіх сферах суспільства, всіх його соціальних утворень. По-друге, наукове обґрунтування державної молодіжної політики потребує свого якісного переосмислення. По-третє, подальше реформування механізмів молодіжної політики неможливо без вивчення, аналізу та її реалізації на місцевому рівні досвіду, виявлення умов взаємодії державних структур та інститутів, покликаних здійснювати молодіжну політику. Особливий інтерес представляє аналіз діяльності органів місцевого самоврядування та молодіжних громадських організаціях в розбудові молодіжної політики сучасної України.

Основними завданнями молодіжної державної політики в Україні є: створення гарантованих соціально-економічних, політичних та інших необхідних стартових умов для соціалізації молоді; реалізація проблем, запитів, інтересів молоді – не за рахунок інших соціальних груп; координація зусиль державних органів, партій, організацій, об'єднань, рухів, соціальних інститутів щодо забезпечення умов для розвитку і самореалізації молоді; соціальний захист груп молоді, неспроможних самостійно розв'язувати власні проблеми або хоча б полегшити своє життя. У виробленні ефективної молодіжної політики важливу роль відіграє з'ясування суті та змісту процесів життєвого самовизначення молодої людини. Ці процеси поділяються на соціальне, політичне, професійне та економічне самовизначення. Реалізація державної молодіжної політики ґрунтується на значній кількості нормативно-правових актів та аналітичних документів. У спеціальних наукових дослідженнях розглядалася проблема соціалізації особистості й окремих соціально-демографічних груп, сутність свідомості їх вчинків, її активність у різних сферах життєдіяльності; проблеми взаємин окремої особистості, молоді і суспільства тощо. Міністерство молоді та спорту України розробило стратегію реформування, яка враховує реальні потреби сучасних молодих людей, найкращі практики

європейських країн, а також провело унікальне соціологічне дослідження «Молодь України 2015». Проаналізувавши ці документи, можемо стверджувати, що в молодіжній політиці України існують певні тенденції, які стримують розвиток молодої людини та реалізацію молодіжних ініціатив. Тому потрібно створювати нові засади молодіжної політики скеровані на підтримку ініціатив молоді різними новими механізмами та інструментами – зокрема підтримка молодіжних громадських організацій. Молодіжна політика робиться не лише в столиці, а й на місцях. Молоді активні лідери, які відіграють вирішальну роль в здійсненні реформ, повинні бути залучені до формування та реалізації молодіжної політики на місцевому рівні.

На рубежі XX – XXI ст., в Україні було отримано власний досвід підтримки молодих громадян, створено національну модель молодіжної політики, апробовано механізм її формування та реалізації. На сьогодні потрібно модернізувати процес формування та розвитку молодіжної політики в Україні на місцевому рівні, з врахуванням особливостей трансформаційного періоду, осмислення власного та іноземного досвіду. Формування концептуальних і методологічних основ молодіжної політики, практика вирішення молодіжних проблем в нинішніх умовах вимагає вивчення кращих практик різних регіонів на рівні громад, з тим, щоб на основі аналізу прогнозувати ефективне здійснення державної молодіжної політики. В сучасних умовах українська молодь є однією з найуразливіших в економічному та найбезправніших у соціально-правовому відношенні соціальних спільнот. Внаслідок цього в молодіжному середовищі поширюються негативні явища: наркоманія, алкоголізм, проституція, безробіття та інші. Більшість молодих людей стоїть перед життєвим вибором, до якого вона не підготовлена ні психологічно, ні організаційно. Це обумовило активізацію громадських утворень, які пропонують молодій людині інший погляд на життєві обставини та пропонують допомогу. Молодь все більше починає розуміти переваги життя у демократичній державі. Створюються студентські організації, які активно займаються захистом прав студентів, особливо розвинулось у цей час студентське самоврядування у навчальних закладах різного рівня.

Молодіжні громадські організації (далі – МГО) стикаються з низкою проблем у своїй діяльності. Головною організаційною проблемою є: відсутність приміщення, відсутність оргтехніки. МГО не маючи власного приміщення проводять свої збори у кафе, на квартирах друзів. Органи місцевого самоврядування, як розпорядники комунального майна не йдуть на зустріч і не надають приміщення МГО, винятком є сателітні організації. Технічним забезпеченням займаються члени МГО, вхід йде власні комп'ютери, ноутбуки та інші. Виділення коштів з державного бюджету або місцевого на фінансування та підтримку заходів МГО також є проблемою. Громадській організації потрібно докласти зусилля для зацікавлення

органів місцевого самоврядування для виділення матеріальних і фінансових ресурсів. Брак коштів для здійснення статутних цілей громадської організації можна усунути участю в грантових програмах. Так в кожному місті існують програми розвитку молодіжної політики, котрі направлені на підтримку та розвиток МГО, студентського самоврядування навчальних закладів, але програми приймаються без обговорення з молоддю або проводять суто формальне обговорення. Програма розвитку молодіжної політики на містах потребує додаткового вивчення, внесення корективів та виділення чітких цілей та пріоритетів. Безумовно програма є основним інструментом для реалізації участі молоді в розбудові громадянського суспільства. Місцева влада повинна виконувати випереджальну та інноваційну функцію у державотворчих процесах, забезпечити рівні можливості для набуття молоддю соціального досвіду, формування вміння жити в громадянському суспільстві, конкурентоздатність на ринку праці, формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій, патріотизму, національної і громадської свідомості серед молоді, яка б могла забезпечити безперервність розвитку держави. Такий підхід дасть можливість сформулювати стратегічну ціль української молоді, спрямовану на формування відповідального ставлення молоді до свого майбутнього і майбутнього держави. Це зробить процес залучення молоді до розробки і реалізації державної молодіжної політики ефективним і змінить сучасну роль молоді – брати участь у вирішенні власних соціально-побутових проблем, на необхідну участь у розв'язанні стратегічних проблем розвитку суспільства.

Отже проблем на шляху участі молоді в розбудові громадянського суспільства в Україні вистачає. Забюрократизованість всіх процесів є гальмівною силою, місцева влада повинна створювати систему соціально-економічних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України. Загалом молодіжна політика стикається з проблемами, які не дають можливості не формально, а реально брати участь або здійснювати молодіжну політику на містах. Серед таких проблем: відсутність молодіжних ініціатив, відсутність комфортних умов для діяльності, пасивність. Недовіра молоді до влади, та розчарування у нездатності держави змінити життя на краще. Сьогодні вимагає нових підходів до реалізації державної молодіжної політики на місцях, соціальної підтримки молоді, наукового обґрунтування концепції та підходів для вирішення цих завдань. Молодіжна політика на місцевому рівні має великі передумови для подальшого розвитку, владні органи спільно з молоддю визначають концептуальні підходи до впровадження нової молодіжної політики в умовах Євроінтеграції та децентралізації. Своєрідність процесу формування та реалізації молодіжної політики в на місцях полягає в тому, що і владним інститутам, і інститутам громадянського суспільства необхідно враховувати особливості вітчизняних традицій у роботі з молоддю, які склалися історично, сучасні потреби молодих громадян, суспільства, держави з урахуванням курсу

України на європейську інтеграцію. Розкриття потенціалу громадських організацій, як партнерів органів місцевого самоврядування у молодіжній сфері, запровадження оцінки ефективності зв'язків з громадськістю, що застосовуються державними і громадськими інститутами у реалізації молодіжної політики, розробці рекомендацій щодо пріоритетних напрямів реалізації молодіжної політики на місцевому рівні – це є Європейська практика розбудови громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Соціологія : курс лекцій / В. М. Піча, О. М. Семашко, Н. Й. Черниш та ін. за ред. В. М. Пічі. – К. : Заповіт, 1996. – 221 с.
2. Політологічний енциклопедичний словник / упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. – 2-е вид., доп. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 367 с.
3. Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні : Декларація від 15 груд. 1992 р. № 2859-ХІІ. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2859-12>.
4. Бородін Є. І. Державна молодіжна політика в Україні: процес формування та розвитку (1991 – 2004 рр.) : дис. ... д-ра іст. наук: 07.00.01 / Бородін Євгеній Іванович ; Дніпропетровський національний ун-т. – Д., 2007. – 556 с.
5. Пірен М. І. Молодь і політика в Україні: соціо-психологічний аналіз : навч. посіб. / М. І. Пірен, М. М. Корнівська ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці : Рута, 2011. – 264 с.
6. Перепелиця М. П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект) : дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02 / Перепелиця Микола Петрович ; Державний комітет молодіжної політики, спорту і туризму України, Український ін-т соціальних досліджень. – К., 2001. – 202 с.
7. Довідкові матеріали про становище молоді та хід реалізації державної молодіжної політики в Україні / Український НДІ проблем молоді; ред. О. М. Балакірева [та ін.]. – К. : Столиця, 1997. – 98 с. – (Конгрес української молоді. Молодь України за соціальний прогрес і злагоду в суспільстві).
8. Формування регіональної молодіжної політики. – К. : ГО «Молодіжна Альтернатива», 2012. – 156 с.